

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 17 december 2015 inzake de voortgangsbrief vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs (Kamerstuk 31 289, nr. 274).

De voorzitter van de commissie,
Wolbert

De adjunct-griffier van de commissie,
Arends

Inhoud	blz.
I Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
1. Algemeen	2
2. Vormgeving van het nieuwe bekostigingsmodel	2
3. Uitwerking vaste voet	2
4. Uitwerking overgangsregeling	3
5. Modernisering WVO ¹	4
6. Lumpsumfinanciering vereist goede verantwoording	4
7. Overig	5
II Reactie van de Staatssecretaris	6

¹ WVO: Wet op het voortgezet onderwijs.

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

1. Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de voortgang van het traject richting een vereenvoudiging van de bekostiging in het voortgezet onderwijs. Zij steunen de inzet van de Staatssecretaris om dit te realiseren en hebben daar voor nu nog enkele vragen over.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de voortgangsbrief vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de vereenvoudiging van de bekostiging van het voortgezet onderwijs. Zij hebben nog de volgende vragen.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris over de vereenvoudiging van de bekostiging van het voortgezet onderwijs. Deze leden hebben nog een aantal vragen.

2. Vormgeving van het nieuwe bekostigingsmodel

De leden van de PvdA-fractie merken op dat het vereenvoudigde bekostigingsmodel drie parameters bevat. Klopt de aanname dat de totale uitgave aan voortgezet onderwijs gelijk blijft en dat derhalve alleen de wijze waarop de middelen onder scholen wordt verdeeld wijzigt? Tevens vragen zij op welke wijze de hoogte van de bekostiging voor elk van de drie parameters wordt bepaald en hoe deze bedragen zich tot elkaar verhouden.

3. Uitwerking vaste voet

De leden van de VVD-fractie lezen dat de vaste voet voor de overige instellingen gaat tellen wanneer er 130 of meer leerlingen les krijgen. Zij vragen of de Staatssecretaris dit getal nader kan toelichten. Heeft de Staatssecretaris ook overwogen om geen vaste voet te gebruiken per vestiging? Zij ontvangen graag een toelichting hierop.

De leden van de PvdA-fractie merken op dat voor de uitwerking van de vaste voet per vestiging geldt dat de Staatssecretaris voorstelt om wanneer besturen meerdere vestigingen in één gebouw heeft er slechts één vaste voet wordt verstrekt. De voornoemde leden hechten grote

waarde aan het bestaan van brede scholengemeenschappen waarbij er onderwijs wordt aangeboden van bijvoorbeeld vmbo-t¹ tot en met vwo. De leden spreken hun zorgen uit over schoolbesturen die verschillende onderwijsniveaus op verschillende, separate, locaties huisvesten. Op deze wijze ontstaan er ongewenst gescheiden werelden en moeten kinderen die overstappen naar een ander onderwijsniveau ook overstappen naar een ander schoolgebouw. Het is mogelijk dat het verstrekken van slechts één vaste voet per schoolgebouw deze ontwikkeling van gescheiden onderwijs juist stimuleert. Hoe beoordeelt de Staatssecretaris dit gevaar? Deze leden stellen voor om schoolbesturen middels de bekostiging juist te stimuleren om brede scholengemeenschappen in één gebouw te huisvesten. Welke mogelijkheden ziet de Staatssecretaris om dit te verwerken in het voorstel voor een nieuw bekostigingssysteem? Is de Staatssecretaris hiervan een voorstander en zo ja, waarom wel, zo nee waarom niet, zo vragen de voornoemde leden.

De leden van de SP-fractie vragen de Staatssecretaris of hij zicht heeft op het aantal vestigingen dat buiten de boot valt bij de nieuwe systematiek rond de vaste voet. Hoeveel vestigingen zijn er met minder dan 70 leerlingen in het praktijkonderwijs en minder dan 130 in de overige richtingen? Zij vragen tevens wat, volgens de Staatssecretaris, het uiteindelijke effect zal zijn voor deze scholen.

De Staatssecretaris geeft aan dat een school met meerdere vestigingen op één locatie, één vaste voet verstrekt krijgt. Zij vragen of de Staatssecretaris ter verduidelijking kan aangeven dat dit eenzelfde bedrag zou zijn wanneer er slechts één vestiging op de locatie aanwezig zou zijn.

De leden van de CDA-fractie hebben vragen over de vaste voet voor onderbouw en bovenbouw van het algemeen vormend onderwijs. Zij vragen wat de reden is dat een vast voet wordt gekozen voor de gehele onderbouw van het voortgezet onderwijs. Waarom wordt hier niet een splitsing aangebracht tussen onderwijs met een technisch karakter als vmbo en algemeen vormend onderwijs? Is het niet zo dat de kosten voor een technische vmbo onderbouw opleiding hoger liggen dan voor de rest van de onderbouw? Zij ontvangen graag een toelichting hierop. Deze leden vragen ook een nadere onderbouwing voor de ondergrens van respectievelijk 70 en 130 leerlingen voor een vestiging van praktijkonderwijs en overige vestigingen. Kan de Staatssecretaris aangeven of er ook kleinere vestigingen zijn: kortom vallen alle huidige vestigingen onder deze regel? Zij vragen tevens of deze regel ook rekening houdt met de effecten van demografische krimp. In krimpgebieden zullen vaker kleine vestigingen voorkomen dan in andere gebieden. Kan de Staatssecretaris aangeven of hij van mening is dat deze maatregel als onbedoeld effect schaalvergroting van het onderwijs kan inhouden? Zijn er niet ook andere criteria dan alleen het aantal leerlingen waaraan getoetst kan worden of sprake is van een vestiging of niet, zo vragen de voornoemde leden.

4. Uitwerking overgangsregeling

De leden van de VVD-fractie zien realisme terug in de voorgestelde overgangstermijn, maar vragen in hoeverre de scholen een goede inschatting kunnen maken van hun financiële situatie en prognose. Welke acties/oplossingen ziet de Staatssecretaris voor zich als scholen onverhoopt met extreme situaties te maken krijgen? Zij vragen wanneer de Staatssecretaris met deze scholen maatwerkoplossingen gaat bespreken. Welke algemene lessen, zowel inhoudelijk als procesmatig, zijn er te trekken uit het traject om tot een nieuwe bekostigingssystematiek in het voortgezet onderwijs te komen? Zij vragen tevens in hoeverre deze lessen

¹ vmbo-t: de theoretische leerweg van het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs.

ook ingezet kunnen worden bij de voorgenomen vernieuwing van de bekostigingssystematiek in het primair onderwijs.

De leden van de SP-fractie vragen waarom er gesproken wordt van «geen significant verband» tussen de negatieve effecten van de vereenvoudiging van de bekostiging en de verevening in het passend onderwijs. Kan de Staatssecretaris concrete cijfers aanleveren? Zij vragen bij hoeveel scholen de Staatssecretaris verwacht dat er maatwerk nodig gaat zijn vanwege stapeling van negatieve effecten.

Deze leden vragen of de vereenvoudiging van de bekostiging de bestaande problemen in het onderwijs – te grote klassen, te weinig leraren, werkdruk, et cetera – wel aanpakt, vereenvoudiging betekent niet dat er meer geld beschikbaar is. Wat is de reactie van de Staatssecretaris hierop, zo vragen deze leden.

De leden van de CDA-fractie vragen de Staatssecretaris of hij kan aangeven of onder de 90% besturen, die hij noemt in zijn brief die te maken krijgen met een positief herverdeeffect, overwegend scholengemeenschappen zonder vmbo zitten of dat deze positieve herverdeeffecten ook opgaan voor besturen met vmbo? Kan de Staatssecretaris aangeven wat de kenmerken zijn van de schoolbesturen die wel door sterke negatieve herverdeeffecten zullen worden getroffen? Tevens vragen zij of de overgangperiode van drie jaar voldoende is om te anticiperen op de negatieve herverdeeffecten. Welke maatregelen kunnen scholen in die drie jaren nemen om hierop te anticiperen en kunnen deze maatregelen wel binnen drie jaren geëffectueerd worden, zo vragen de eerder genoemde leden

5. Modernisering WVO

De leden van de VVD-fractie merken op dat in de brief van de Staatssecretaris ook staat geschreven dat de hele wet op het voortgezet onderwijs gemoderniseerd zal worden. In welke mate gaat deze beter aansluiten op de andere onderwijswetten en met name de wet op het primair onderwijs? Is overwogen de WVO en WPO² beter aan te sluiten of zelfs samen te voegen? De voornoemde leden vragen in hoeverre de uitgangspunten en kaders van de bekostiging van het voortgezet en primair onderwijs dan ook op elkaar aan zouden moeten sluiten.

6. Lumpsumfinanciering vereist goede verantwoording

Alhoewel de Staatssecretaris voorstelt om de bekostiging voortaan op bestuursniveau te berekenen en beschikken, is het voor de leden van de PvdA-fractie juist van belang dat op het niveau van de school wordt besloten over en wordt toegezien op een passende besteding van het geld. Schoolleiders, leraren, leerlingen en hun ouders hebben samen het beste zicht op wat er voor de school nodig is en dus waaraan het geld wordt uitgegeven. Zij moeten daarover dus kunnen meebeslissen. Terecht onderkent de Staatssecretaris daarom het belang van een sterke medezeggenschap. Het voorstel om de medezeggenschapsraad instemmingsrecht te geven op de hoofdlijnen van het meerjarig financieel beleid is hierin een eerste stap. De Staatssecretaris geeft aan te werken aan een concrete uitwerking hiervan alvorens voorstellen te doen aan de Kamer. De voornoemde leden vragen de Staatssecretaris om daarbij onderscheid te maken tussen de (rechten van de) medezeggenschapsraad op schoolniveau en de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad op bestuursniveau. Over welke onderwerpen en op welk niveau vindt de medezeggenschap plaats? Voor deze leden geldt dat ook in dit kader zo veel als

² WPO: Wet op het primair onderwijs.

mogelijk autonomie moet worden gegeven aan schoolleiders, leraren, leerlingen en hun ouders. Onderschrijft de Staatssecretaris dit uitgangspunt en is hij bereid dit te verwerken in zijn voorstellen, zo vragen deze leden.

De leden van de SP-fractie zien dat de Staatssecretaris van plan is twee flinke wetswijzigingen in één keer door te voeren. Hoewel de modernisering van de WVO, volgens de Staatssecretaris, geen inhoudelijke wijzigingen met zich meebrengt, hebben de leden van deze fractie zo hun vraagtekens hierbij. Het betreft grote wijzigingen in de wetstekst die na wijziging anders geïnterpreteerd kunnen worden. Zij vragen of de Staatssecretaris de mening deelt dat een dergelijk grote operatie alleen zorgvuldig uitgevoerd kan worden wanneer de Kamer dit apart kan bekijken. Tevens vragen zij wat de overweging was om dit niet te doen. Deze leden zijn blij te lezen dat medezeggenschapsraden instemmingsrecht krijgen op de meerjarenbegroting. Ook vragen zij hoe de Staatssecretaris tegenover uitbreiding van het instemmingsrecht naar de jaarlijkse begroting staat.

De voornoemde leden vragen tot slot of de Staatssecretaris voornemens is het onderzoek naar en de daaruit voortkomende alternatieven voor de lumpsum naar aanleiding van de motie van het lid Duisenberg c.s.³ af te wachten alvorens deze wetten in te dienen.

De leden van de CDA-fractie vragen of de Staatssecretaris nader kan motiveren waarom hij nadenkt over het geven van instemmingsrecht aan de medezeggenschap op hoofdlijnen van de begroting. Welke knelpunten zijn er in het huidige systeem, die op te lossen zijn met dit instemmingsrecht? Wat zijn de gevolgen als er niet wordt ingestemd met de hoofdlijnen van de begroting? Wat zijn dan de gevolgen voor de school en /of het bestuur? Welke waarborgen zijn er om te voorkomen dat scholen geen financiële keuzes kunnen maken en/of niet weten waar ze aan toe zijn als de medezeggenschapsraad weigert in te stemmen met de hoofdlijnen van de begroting? Deze leden vragen de Staatssecretaris ook nader toe te lichten hoe het geven van de bekostiging aan het bestuur er in de praktijk uit zal komen te zien. Tot slot vragen zij of het mogelijk is dat een bestuur ervoor kiest om de ene school meer te geven en de andere minder.

7. Overig

Tot slot hebben de leden van de VVD-fractie een groot aantal keren met de Staatssecretaris gesproken over de krimpregio's. In deze regio's kan door demografische ontwikkelingen een breed aanbod van onderwijs, van de praktijkschool tot het vwo, onder druk komen te staan. In welk opzicht gaat deze vereenvoudiging van de bekostiging daar rekening mee houden? Welke scenario's gaat de Staatssecretaris daarbij berekenen? De gevolgen zijn procentueel wellicht niet groot, maar waarborgt de vereenvoudiging ook een dekkend aanbod in Nederland? Graag ontvangen de voornoemde leden een toelichting hierop.

Tot slot wijzen de leden van de PvdA-fractie op specifiek taalgebruik in de voortgangsbrief, er wordt geschreven over «de prijs voor leerlingen». De leden begrijpen dat wanneer er gesproken wordt over de bekostiging van het onderwijs, het gebruik van dergelijke economische termen voor sommigen voor de hand liggen. Voor de leden van deze fractie geldt dit echter niet. Het onderwijs is geen markt en de leerlingen kennen geen «prijs». De leden verzoeken de Staatssecretaris in dit kader andere woorden te kiezen die meer recht doen aan het doel en de aard van het onderwijs.

³ Kamerstuk 34 300 VIII, nr. 27.

II Reactie van de Staatssecretaris